

5e Predikatie over Romeinen 8:1a, uitgesproken door Ds. J.P. Paauwe op 12 september 1954 te 's-Gravenhage

Gezongen: Psalm 29:1, 2 en 3.

Gelezen: De Twaalf Artikelen des Geloofs; Romeinen 8:1-11.

Gebed:

Doet U ons, Heere, door Uw genade en Geest, naderen tot U met diepe eerbied en nederigheid des harten. Gij hebt ons bewaard. We zijn nog die we zijn. Dat het ons groot, dat het ons een wonder moge wezen. Want wie zijn we? We zijn ten enenmale verwerpelijk, schuldig. We hebben gezondigd. We hebben U verworpen, en we doen het van nature nog. En zelfs wanneer U ons begenadigd hebt, dan gaan we dikwijls daarheen alsof er niets anders bestond dan wereld, zichtbare en tastbare dingen. Ons hart gaat uit naar wat gemakkelijk is, gemakkelijk voorkomt. En wat Gij zijt, de grootheid en de heerlijkheid van Uw Naam, de schoonheid van Uw deugden, ach, het raakt ons niet; of, indien het ook al ons geraakt heeft, zo weinig is de invloed die ervan op ons uitgaat! Zijn we in de grond verlost van het atheïsme, hoeveel is er nog van bij ons te vinden! Heere, breng ons tot onszelf, en leer ons U kennen. Doe ons afsteken naar de diepte, en de gruwelen die er zijn, opmerken. En geef ons een vlucht naar de hoogte om U te aanschouwen in Uw schoonheid.

We zijn nog weer hier. Laat het zijn tot verheerlijking van U, en tot heil van onszelf. Waarin Uw verheerlijking en ons heil bestaat, we weten het ook alweer niet. Ach, we zijn zo diep gevallen. Onwetende mensen zijn we. Gebonden mensen zijn we, zondig en ellendig. Geef ons Uw Woord. Doe ons zeggen wat waarachtig is, en leer ons het van U verwachten, op U hopen. Bereid Uw Woord in onze harten een plaats, en laat ons de gezegende, herscheppende werking van Uw Woord ondervinden.

Gedenk met ons onze zieken. Er is er een in ons midden die na lange tijd weer enigermate van zijn gezondheid mag genieten. Wil hem gedenken, hem doen beseffen hoe broos de mens is, en hem doen geloven dat wat hem gezonden werd, hem gezonden is opdat hij zich bekeren zou.

Gedenk allen die in moeite, in grote moeite, in groot verdriet zich bevinden. En doe hen aannemen dat het tot hun welzijn is, naar Uw woord: "Hooft de roede en Wie ze besteld heeft".

Gedenk ons volk, de regering, de koninklijke familie. Gedenk de volkeren. Wil uit alle mensen er nog trekken, brengen tot de kennis en aanbidding van Uw Naam. Zijn de omstandigheden dreigend, Heere, doe ons geloven dat ze in Uw hand zijn.

Amen.

Gezongen: Psalm 29:5 en 6.

Wij vragen, mijn zeer geachte toehoorders, nog weer uw aandacht voor de eerste woorden van Romeinen 8:

“Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn”.

Er is verdoemenis. Maar hoe kan er verdoemenis zijn? We zijn schepselen van God. Wil God nu Zijn eigen schepsel te gronde richten? Dat wil Hij niet, maar Hij moet, omdat dit schepsel niet meer is in de staat waarin het was toen het uit Zijn hand kwam. Er is een Verbond geschonden. We staan schuldig, hoofd voor hoofd. Er is geen uitzondering. We hebben gezondigd in Adam en we zondigen als Adam.

Er is geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn. *“Christus Jezus”*, Wie is Hij? Hij is God, verenigd met de menselijke natuur, de IMMANUËL (Jes. 7:14). In Hem wordt de gehele Godheid gekend. Wij weten het, en de wereld erkent het, God is niet te kennen. En was Hij te kennen, dan zouden wij daarbij sterven. *“Mij zal geen mens zien en leven”* (Ex. 33:20). Deze Waarheid is door de eeuwen heen door alle volkeren gevoeld. Maar in Christus Jezus heeft God Zich geopenbaard, zodat de God in Christus van Wie hier gesproken wordt, *de God is, de Ware, de Enige, de Eeuwige, de Heilige, de Rechtvaardige, de Goedertierene, de Barmhartige, de Genadige.*

De apostel Paulus was geroepen om het Evangelie te verkondigen. Het Evangelie verkondigen kan geen mens. Een onbegenadigde weet van het Evangelie niets af. Hoe zou hij het dan kunnen verkondigen? Het is al verwarring, Godonterend, zielverdervend. Hiermee heb ik u niet gezegd dat een woord door een onbegenadigde gesproken, niet door God kan gebruikt worden. Maar dat is heel wat anders; dat is geen Evangelieverkondiging. En omdat nu de apostel Paulus geroepen was om het Evangelie te verkondigen, heeft God Zich eerst in hem geopenbaard. En wat zegt hij van deze openbaring? Lees 2 Korinthe 4, het 6e vers: *“Want God, Die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene Die in onze harten geschenen heeft om te geven”* – *“te geven”*, dat is om te prediken, dat is om te geven door middel van de prediking – *“verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus”.*

Deze Persoon komt hier voor onder twee zeer bekende namen, onder die van *“Jezus”* en onder die van *“Christus”*. *“Jezus”* is van oorsprong een Hebreeuws woord en betekent: *“Verlosser”*. Verlosser! Christus is een Verlosser! Waarvan verlost Hij? Waarvan? Van al wat wij zijn en wat bij ons gevonden wordt. Wat we zijn en wat bij ons gevonden wordt, dat doet ons ongelukkig zijn. En is dit niet van ons weggenomen vóór onze dood, dan bevinden we ons, dan zullen we ons plotseling bevinden onder ons gelijken, dat is, onder mensen die even ongelukkig en ellendig zijn als wij. En wat

betekent dat? Dat betekent dat daar eeuwig de mensen op elkander zullen afgeven, eeuwig. Ze zullen elkaar daar schelden en vervloeken, want een mens kan niet anders. Hij heeft geen liefde. En als de omstandigheden ernaar zijn, dan vloekt hij zijn naasten, al is het ook dat hij niet bepaald woorden gebruikt die vloeken zijn. En nu heb ik nog niets gezegd van de toorn Gods.

Als dat nu zo is, kunt u dan nog een ogenblik langer gerust leven, nog een ogenblik? Als dat waar was, dan zou u met open ogen naar deze toestand gaan, naar een toestand waarin elke band is losgemaakt. Hier zijn banden door de algemene werking des Geestes, maar daar is elke band losgemaakt. Het kind vervloekt daar zijn ouders, de ouders het kind, de vrouw de man, en de man de vrouw. En allen vervloeken elkander, spreken kwaad van elkander, wijzen elkander op het kwaad dat ze gedaan hebben, enzovoort. Dat is de hel, nog eens, afgezien nu nog van de toorn Gods. En deze hel is in aanvang hier.

Christus verlost ons van de zonde, dat is van de schuld en van de heerschappij en van de vuilheid van de besmetting der zonde. Dat zijn drie zaken die de mensen ongelukkig maken, maar hier maar bij de aanvang. Na zijn dood, dan zal hij het weten dat hij een zondaar is, dat hij schuldig is, dat hij besmet is, dat hij onder de heerschappij van de zonden geleefd heeft en nog leeft. Daar zal hij het weten. En wat zal dat een wroeging geven. Want hij zal daar ook zeggen of denken: "Ik had hier niet behoeven te komen, want er was verlossing, en verlossing is mij aangeboden. Maar de wereld en de zonden en de ongerechtigheden hebben mij altijd ervan afgetrokken en er altijd van afgehouden, en ik heb me ervan laten aftrekken en laten afhouden. En nu is het voor eeuwig voorbij; nu is er de geringste kans niet meer. En tenslotte (zo zal daar worden gezegd), hoe ellendig, hoe vreselijk, hoe onuitsprekelijk ellendig ik nu ook ben, ik wil niet, ik wil God niet zegenen, ik wil Hem vloeken!" Dat is de hel, en dan moet ik er aan toevoegen: het is nog duizendmaal erger dan ik nu gezegd heb. Kunt ge nog verder?

Maar de Heere Jezus verlost niet alleen, Hij brengt ons ook wat toe. En wat brengt Hij ons toe? Zaligheid, *zaligheid!* En wat is zaligheid? God te kennen, en in Zijn gemeenschap te willen en te mogen leven, dat is de zaligheid – Hem te aanschouwen, vrede, blijdschap te genieten, stil te zijn, verenigd te wezen met God en alles goed te vinden, te omhelzen Zijn raad en de uitvoering daarvan in Zijn wegen, en verder te doen wat men hier al gedaan heeft: alle smet van God af te wissen. De apostel Petrus zegt: "Indien gij anders gesmaakt hebt, dat de Heere goedertieren is" (1 Petr. 2:3). En dat is zoet, te smaken dat de Heere goed is. Dat is zoet, en dat zal in de eeuwigheid, in de heerlijkheid, volkomen wezen, *volkomen*. Daar zal het alles vol zijn. Daar zal het alles af wezen, goed, godverheerlijkend, zielzaligend. Daar wordt door de Kerk naar verlangd, door de gelovigen. Deze zaligheid brengt Christus aan. En wie Hem nu bezit, die heeft het ene zowel als het andere: de verlossing en het goed, de verlossing van het kwaad, en het goed, de behoudenis.

En nu is de Heere Jezus Christus de Enige Die dat doen kan, de Enige. “Geen andere naam is er onder de hemel, die onder de mensen gegeven is, door welken wij moeten zalig worden”, zegt de apostel Petrus op de meest plechtige wijze (Hand. 4:12). En de apostel Johannes schrijft: “Die den Zoon heeft, die heeft het leven; die den Zoon van God niet heeft, die heeft het leven niet” (1 Joh. 5:12). En wat zegt onze catechismus, wat zegt dus de Kerk in Nederland in haar belijdenis, in antwoord op de vraag “Wat is uw enige troost, beide in het leven en sterven?” Dit: “Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, Die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald, en mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft, en alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet, waarom Hij mij ook door Zijn Heiligen Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt” (vr. 1).

Als u een begenadigd mens zijt, dan hebben we deze woorden van onze catechismus u uit het hart gehaald; daar staat dit geschreven, als u een begenadigd mens zijt. En als u geen begenadigd mens zijt, dan weet u hier niets van, en gij zijt diep ongelukkig; uw ongeluk is niet te beschrijven noch te beschreien. Ach, ach, ach, let erop! Neem het ter harte, want het is nóg de dag der zaligheid, een dag die zomaar ineens, plotseling en onverwacht, kan voorbij zijn. En dan volgt er op zulk een dag geen dag meer, maar een eeuwige nacht.

En de tweede naam is: de naam “Christus”. Dit is een naam van Griekse oorsprong. Hij betekent: “Gezalfde”. Oudtijds werden onder Israël koningen, priesters en profeten gezalfd. En met deze zalving werd te kennen gegeven dat deze mensen waren geroepen door God, en ook door Hem zouden worden bekwaam gemaakt. En tegelijkertijd werd hiermee het volk op het hart gebonden dat ze van de dienst van deze mensen zouden gebruik maken. En wanneer nu de Heere Jezus Christus de naam van Christus draagt, dan zegt ons de Vader van Zijn Zoon dat Hij Hem heeft geroepen en Hem zal bekwaam maken tot de uitoefening van drie heerlijke ambten: het ambt van Profeet, van Priester en van Koning, en ook dat wij van Hem zullen gebruik maken tot onze eeuwige behoudenis. Want als Christus, als Profeet, Priester en Koning, is de Zoon van God juist geschikt voor ons, zó geschikt dat gezegd moet worden dat Hij voor ons onmisbaar is. Want als Profeet onderwijst Hij ons; Hij maakt ons de raad en de wil van God aangaande onze verlossing volkomen bekend. En als Priester geeft Hij Zichzelf over voor ons, en bidt Hij voor ons. En als Koning regeert Hij ons. Zegt ons de naam Jezus in het algemeen dat Christus een Zaligmaker is, de andere naam predikt ons dat de Zoon Gods zalig maakt door de uitoefening van Zijn ambten.

Gezongen: Psalm 2:6 en 7.

“*Geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn*” – in Christus Jezus zijn. De uitdrukking “in Christus zijn” komt in de Heilige Schrift dikwijls voor, bijvoorbeeld in het Evangelie van Johannes en in het eerste hoofdstuk van Paulus’ brief aan die van Efeze. Meer dan tienmaal komt de uitdrukking (meen ik) in dat hoofdstuk voor – “*in Christus*”. Wanneer is een mens in Christus? Wanneer hij Christus als een kleed heeft aangedaan, wanneer hij Hem als spijs gegeten en als drank gedronken heeft, wanneer hij zich op het fundament dat Christus is, heeft laten zinken, wanneer hij gelooft in Christus. En dat wil dan zeggen dat hij met Christus verenigd is, als de steen en het fundament, als het kleed en het lichaam, als spijs en drank en het lichaam, enzovoort. De Heere Jezus Christus is tot hem gekomen. Anders zou er geen vereniging hebben plaatsgehad. En toen Christus tot hem gekomen was, heeft hij zijn hart voor Christus ontsloten. En zo komt de vereniging van Christus met de mens, en van de mens met Christus tot stand. En als dat nu gebeurd is, dan wordt de mens gewaar dat Christus in hem is, zó, dat wanneer het over zichtbare dingen ging, hij zou zeggen: “Sneed men mij open, dan zou men daar Christus vinden”. Maar het gaat niet over zichtbare dingen, want Christus woont niet lichamelijk in het hart van de mens, maar door Zijn Geest. En nu zegt de apostel Johannes: Die in de Zoon gelooft – dat is, die met Hem verenigd is – die heeft het getuigenis daarvan in zichzelf (1 Joh. 5:10). En op dit “in-zijn” in de Heere Jezus Christus – toehoorders, mijn geachte vrienden – komt het nu aan. En wij hopen hierop nog te mogen terugkomen.

Maar nu alleen nog naar aanleiding van wat gezegd is een gemoedelijk en toepasselijk woord. Voelt u zich gedrongen u te onderzoeken, of de Heere Jezus in u is en of gij in Christus zijt? Let dan op het volgende.

Wanneer iemand in de Heere Jezus Christus is, dan is bij hem alles ondergegaan. Misschien denkt u: wát dan? Zijn verstand is duisternis geworden, zijn licht is dus uitgeblust, zijn gerechtigheid is ongerechtigheid geworden, zijn kracht is louter zwakte geworden, zodat hij nu verstaat het bekende woord uit onze catechismus: “onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad” (vr. 8). Deze waarheid wordt door vele mensen *opgemaakt* uit zekere dingen. De Waarheid moet niet worden *opgemaakt* uit zekere dingen. De Waarheid moet worden *gezien*.

Wanneer iemand in de Heere Jezus is, dan staat bij hem niets zó in achtung als de Heere Jezus. Hij aanvaardt de Waarheid. Als de dichter van de 73e Psalm spreekt: “Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!” (vs. 25), dan is dat woord hem uit het hart gegrepen. En als de apostel Petrus schrijft: “U dan, die gelooft, is Hij dierbaar” (1 Petr. 2:7), dan tekent het bij hem van binnen – dierbaar! En deze mens – de mens die in Christus is – kan zich door de genade Gods van alles laten scheiden, van alles. Van zijn rijkdommen, of van wat hij dan ook moge hebben, van vrouw, van kind, van man, van broer, van zuster, van een positie in de wereld, hij kan zich van alles door de genade Gods laten scheiden – niet van Christus. En hij zegt: “Als ik U maar heb!” Hij kan zich laten scheiden van zijn gezondheid en

aanvaarden een ongeneeslijke ziekte. Niet dat dit niet door hem wordt gevoeld; evengoed als door wie ook wordt het door hem gevoeld. Maar zelfs de ernstigste ziekte komt bij hem niet in vergelijking bij Jezus.

Het is zo diep, diep betreurenswaardig, dat als de mensen ziek zijn, zij ziek naar het lichaam te zijn erger vinden dan hun geestelijke ziekte. Mens, als u ziek te bed ligt, bedenk dan eens dat uw geestelijke ziekte veel en veel erger is, dat uw lichamelijke toestand niet in vergelijking komt met uw geestelijke toestand, dat uw geestelijke toestand veel en veel ellendiger is dan wanneer u in een smartelijke ziekte te bed ligt. Bedenk dat eens! Ik heb het nog niet door vele zieken horen zeggen, helaas. Ik heb wel gehoord dat mensen die ziek waren, beter wilden worden om weer aan het werk te kunnen gaan of om wat ook te doen. En ik heb wel opgemerkt dat men blij was als men dan weer herstel van gezondheid gekregen had. Maar ik heb weinig gehoord wat ik u daareven zei: "Ach, mijn geestelijke ziekte, kwam daar eens genezing voor".

Als iemand in Christus is, dan heeft hij Hem aangenomen uit de hand des Vaders in de belofte des Evangelies, en anders zou hij Hem niet deelachtig zijn geworden. Als een mens niet kan zien en niet kan erkennen dat God hem Christus aanbiedt, dan kan hij ook Christus niet deelachtig worden. Als u het zag en erkende, dan zou u allen straks de kerk uitgaan met Christus, want Christus wordt u aangeboden. Aan uw voeten ligt Hij. Hij bevindt Zich in uw hand. Hoe komt het toch dat een mens desondanks zonder Christus leeft? Hij heeft Christus niet nodig. Hij gelooft de Wet niet. "Want door de Wet is de kennis der zonde" (Rom. 3:20), en Christus is maar gekomen om zondaren zalig te maken. En hij kent Christus niet. Christus is een onbekende God voor hem; dat is de oorzaak.

Als iemand in Christus is, dan heeft hij lief. Ik heb het u al gezegd en op de woensdagavondbijeenkomsten al verscheidene malen: van nature heeft de mens geen liefde. Geloof het toch maar niet. Van nature heeft de mens geen liefde. Geen ouders hebben liefde voor hun kinderen, en geen kinderen voor hun ouders, enzovoort, enzovoort. En dat komt immers dikwijls voor den dag, dat de liefde ontbreekt waar ze scheen te wezen. Maar als iemand in Christus is, dan is de liefde in zijn hart uitgestort, zodat hij liefheeft. En wat heeft hij lief als hij liefheeft? God! God heeft hij lief, de Heere Jezus, God in de Heere Jezus, en hij heeft de begenadigden lief.

Ik heb veel deze dag mogen denken aan een bekend woord: "Wij weten dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben" (1 Joh. 3:14). Nu ga ik daar niet op in. Werd het me eens een keer geschonken, dan zou ik er graag op in willen gaan, maar daar zou ik dan zeker een predikatie aan moeten wijden. Maar begrijpt u dat woord? Zou u er iets van kunnen zeggen?

Er zijn vele mensen die het ervoor houden dat ze met Gods volk op hebben. Ik herinner me een geval van een bejaarde vrouw die ging sterven. En toen enige begenadigden aan haar ziekbed kwamen, riep ze uit: "O, o, o, wat heb ik toch veel van jullie

gehouden. En nu moet ik zonder jullie en zonder God sterven". Die vrouw had zich vergist, die had zich volkomen vergist. Ze had nooit van Gods volk gehouden, nooit, want dan zou ze niet omgekomen zijn. Dat zegt Johannes.

En nu zou ik u willen verzoeken om eens over dit woord na te denken. Zie dan eens of u er wat van zou kunnen zeggen. "Wij weten dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben". Daar ben ik in de middellijke weg zó op gekomen: ik had in de dagen waarin ik niet gesproken heb zo'n klein boekje en zó dun maar, en dat boekje heet: "Wilcock – Honingdruppelen". En in dat boekje vond ik: "De liefde tot de broeders – wanneer ge niet anders hebt – zou u in dagen van grote strijd tot veel nut en troost kunnen wezen". Dit was de aanleidende oorzaak, meen ik, dat ik over deze zaak ben gaan nadenken. En dat heb ik dan vandaag mogen doen. Doet u het ook. Ik wens dat het u geschonken mag worden.

Wanneer iemand in Christus is, dan heeft hij de kerk lief, de ingestelde kerk. Soms zijn voor hem alle ingestelde kerken de grond in gezakt. Dat betekent niet dat hij de ingestelde kerk niet liefheeft. Integendeel, juist omdat voor hem somtijds – en dit is nu het geval – de ingestelde kerken in de grond verdwenen zijn voor hem, is dit een teken dat hij de kerk liefheeft, de ingestelde kerk liefheeft. En u voelt wel dat de dingen zo ziek zijn, zo door en door ziek zijn, dat men doen moet wat men ten opzichte van een mens doet die door en door ziek is: er niets aan doen, niets!

Iemand die in Christus is, die voedt zich met Christus. De apostel Petrus zegt in 1 Petrus 2, het tweede vers: "Als nieuwgeboren kinderkens, zijt zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen". Ik hoef u niet te zeggen wat een pasgeboren kind doet ten aanzien van de moeder; omdat de melk zo zoet is, is er in het kind een hevige begeerte naar. En zo is er nu ook een hevige begeerte in hem die in Christus is, naar het woord der Waarheid, naar de belofte.

Die in Christus is, die wenst ook Christus te volgen. Hij wenst maar alleen te volgen. Er is niets waar hij aanmerking op maakt. Alles is goed. Want wie achter Christus aankomt, wandelt door een veld dat vlak is. "Die door de vlakke velden rijdt" (Ps. 68:2 ber.).

En zo zoudt gij kunnen onderzoeken of gij in Christus zijt. Wanneer gij niet in Christus zijt – en ik heb het u al gezegd – dan is uw ellende niet te beschrijven, zolang u niet in Christus zijt. U staat aan alles bloot. U weet niet wat u boven het hoofd hangt, wat elk ogenblik u kan treffen, elk ogenblik. Als God de teugel loslaat, dan komt een mens tot de vreselijkste dingen. En alleen in Christus zijn we bewaard en veilig.

Jonge mensen, trek het u aan. Oudere mensen, ga er niet tegenin. Want wat we u prediken is waar, maar de werkelijkheid is oneindig veel meer waar. En nu is u bestemd om dat te leren kennen, tot uw eeuwige rampzaligheid of tot uw eeuwige gelukzaligheid. En als u het zich aantrekt dat u buiten Christus is, en u vraagt wat u doen moet, dan is het antwoord: nog meer het u aantrekken dat u buiten Christus zijt, nog meer en steeds meer en altijd maar meer, en nooit rusten voordat u in Hem is, en

nimmer u stellen onder de invloed van de leer van deze tijd, die zegt dat men tóch wel zalig kan worden, zonder in Christus en van God in Christus gerechtvaardigd en geheiligd te zijn, want dat is een verdoemelijke leer, waardoor ontzaglijk veel mensen te gronde gaan, voor eeuwig te gronde gaan.

Voeg u onder de prediking als ze er is, de prediking van Wet en Evangelie. En onttrek u aan elke prediking die niet is een prediking waarin onderwijs gegeven wordt aangaande het onderscheid tussen de geestelijke zin van de Wet en de genade, de bijzondere genade Gods in Christus Jezus. En volgt u nu of later mijn raad niet op, dan zult u God tegen u vinden en geen zaligheid genieten.

En u moet bidden. Zou u willen zeggen: “Ik kan niet bidden”, dan antwoord ik: niet redeneren, bidden, doen, bidden, vragen! U moet uzelf leren kennen, en dat moet u nu nog leren, dat u niet bidden kunt. Dat waar u zo mee schernt misschien, dat moet u nog leren. U moet nog leren dat u niet bidden kunt, en u moet nog leren wat bidden is. En u moet de Heere Jezus leren kennen en God in Hem. En als dat plaats heeft, dan zult u van Hem wat anders, en ook van uzelf wat anders zeggen dan er gewoonlijk van Christus en van de mens gezegd wordt. Want dan komen de diepste geheimen bloot te liggen, dingen waar men nooit een vermoeden van had, die men nimmer heeft gekend en nooit heeft gezocht. Zulke dingen komen dan in een ogenblik bloot te liggen, en men aanschouwt iets van de heerlijkheid Gods in Christus Jezus, hetgeen tengevolge heeft de vernieuwing naar het beeld Gods.

En heeft dit met u plaatsgehad, gewen u aan God en heb vrede (Job 22:21). Laat alles nietig bij u wezen vergeleken bij het voorrecht dat ge geniet, en wees er blij om. De stokbewaarder was verblijd omdat hij met geheel zijn huis aan God gelovig geworden was (Hand. 16:34). Hij was verblijd! En als ik zeg: laat alle dingen nietig zijn vergeleken bij hetgeen u geschonken is, dan bedoel ik niet dat u daar onverschillig tegenover zou staan of onverschillig daartegenover zou doen. Zo heb ik wel eens horen zeggen, als men pijn had of als men ziek was: “Ach, wat komt het erop aan; het is het lichaam maar”. Dat is geen vreze Gods, dat is spotten. Het lichaam *máár*? Heeft men het lichaam niet van God? Ik las kortgeleden bij iemand die ook nog wel respect geniet onder de kinderen Gods: “Als men zorgeloos is ten opzichte van tocht, dan kan men een eind aan zijn leven maken door deze zorgeloosheid”. Terecht dacht deze man er anders over. En u moet er ook anders over denken. En dat woord: “Ach, het is het lichaam maar”, moet nooit over uw lippen komen, en als het er tóch over komt, dan moet het u leed doen dat u zo dwaas handelt. En zo is het met alles. Als u roekeloos met uw bezittingen omgaat, en denkt of zegt: “Het zijn maar tijdelijke dingen, het is maar geld”, dan handelt u ook al verkeerd. Als u in uw woning door onreinheid de meubelen niet verzorgt, of slordig zijt op uw kleren, mens, Ledeboer is ook een man die respect geniet, nietwaar? Weet u wat hij wel eens zei als hij op huisbezoek kwam? “Vuilheid is geen heiligheid”. Dit is óók geen heiligheid. Voor zover het gemeend is, is het dwaasheid, want wat bezit nu een mens dat hij niet van God gekre-

gen heeft? En, nog eens, wat bezit een mens waarover hij geen rentmeester is?

En dan moet u nooit ophouden, nooit, al was het dat u zou moeten bidden en vragen en onderzoeken tot uw laatste snik toe.

Hebt u zich vergist, zodat u bekennen moet dat u toch de genade niet bezit – ofschoon u het gedacht hebt – dan moet u, mens, dan moet u geen leven hebben, geen leven! Want misschien heeft God aan weinig mensen zoveel moeite besteed als aan u. En wellicht is dit de oorzaak geweest dat ge gingt denken dat u het bezat. En nu zal uw oordeel des te zwaarder wezen, als u nog niet intijds u bekeert.

We hebben ernstige dingen gezegd, maar nog eens, ze zijn veel ernstiger!

Amen.

Gebed:

Heere, gedenk onzer! Wij gaan daarheen, en we zetten de dingen van ons af. Óf we zijn gedachteloos, óf we laten het zaad verstikken, óf we verheugen ons te vroeg. Goede aarde is van U. Laat ons ze van U begeren. Geef dat wat Waarheid is, Waarheid moge zijn voor ons, en dat het dit in toenemende mate moge worden. Och, welk een heilige houding zou ons dat geven in dit leven. Hoe heilig was de houding van Job: “De HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen; de Naam des HEEREN zij geloofd!” Hoe heilig die van Aäron: “En Aäron zweeg stil”, toen hem zoveel ontnomen was. En, Heere, hoe heilig was Uw houding: “Doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt”.

Leer ons. Leer ons U aangrijpen waar U ons wordt aangeboden. En doe ons ons dan aan Uw voeten zetten met het woord, met het gebed: “HEERE, maak mij Uw wegen bekend, leer mij Uw paden”. En als iets ons daarvan afgetrokken heeft, doe ons wederkeren, en telkens weer deze plaats innemen. Want het is wel een betekenisvol woord, dat van de apostel: “Zo iemand meent iets te weten, die heeft nog niets gekend gelijk men behoort te kennen”.

Heere, laat ons overdenken, en laat de overdenking ons uitdrijven tot gebed, en laat het gebed ons brengen tot overdenking.

Amen.

Gezongen: Psalm 104:17 en 18.

7e Predikatie over Romeinen 8:1a, uitgesproken door Ds. J.P. Paauwe op 3 oktober 1954 te 's-Gravenhage*

Gezongen: Psalm 103:1, 2 en 3.

Gelezen: De Twaalf Artikelen des Geloofs; Romeinen 8:1-11.

Gebed:

Heerlijk, algenoegzaam en aanbeddelyk Opperwezen, doe ons naderen tot U met diepe eerbied, met honger en dorst naar Uw gerechtigheid, met verlangen om door U geleid te mogen worden, en met beschaamdheid des aangezichts. Het is door Uw voorzienigheid dat we nog weer met elkander aan deze plaats mogen tezamen zijn. Gij schenkt ons een gouden ogenblik, want hier wordt gewezen op het ene nodige, iets dat we in de wereld niet kunnen vinden. En hier wordt ook aangeboden hetgeen een mens waarlijk nodig heeft, terwijl men in de wereld alleen maar overtolligheden zoekt, en nalaat Uw woord, getrouwe Herder der zielen, ter harte te nemen: "Zoek eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid en al het andere zal u toegeworpen worden".

Gij hebt ons reeds gezegd. Gij deed ons voortreffelijke liederen zingen, deed ons horen de belijdenis van de strijdende Kerk en een gedeelte van Uw Getuigenis. Wanneer we dit alles zo overdenken, Heere, dan moeten we wel tot de slotsom komen, niet alleen dat alle dingen gereed zijn, doch ook dat ze door U zijn bereid voor degene die gewillig is, zoals dan trouwens ook Uw getuigenis met zovele woorden zegt: "Indien gij willig zijt en Mij hoort, zo zult gij het goede dezes lands eten".

Het is erg dat nu juist de gewilligheid ontbreekt, terwijl dit maar het ene nodige is om tot het bezit van het ene nodige te geraken. Gij zegt toch dat er een volk is dat gewillig is op de dag van Uw heirkraft. En nu zijn wij *niet* gewillig. We zien naar een verkeerde kant. Ons hart gaat uit naar dingen waarover we ons te schamen hebben en naar aanleiding waarvan er een aanklacht tegen ons is. Onze consciëntie waarschuwt ons. Uw Woord waarschuwt ons. Ach, doe ons bekennen, en voor U ons hart uitstorten, en naar U vragen, en instemmen met de woorden van de psalmdichter: "Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest! Mocht Die mij op mijn paân ten Leidsman strekken". Waar dit gebed is – waarlijk is – daar is ook de verhoring, want Ge hebt gezegd dat die bidt, zal ontvangen, die zoekt, zal vinden, en die klopt, zal opengedaan worden. Doe ons, zo in het spreken als in het horen, hopen op U wachten, aan Uw leiding ons overgeven. Laat ons geen verkiezing hebben in strijd met Uw wil. Laat ons niet iets vaststellen, maar geef ons U achteraan te kleven. Dat is goed, het komt goed uit ook.

---

* De zesde predikatie over deze tekst van 26 september 1954 is niet beschikbaar.

Treed met ons niet in het gericht. Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren, en doe ons strijden, strijden de goede strijd des geloofs, strijden tegen onszelf en het onze, tegen de vorst der duisternis, en tegen de aanloksele der wereld, en tegen de valse leer.

Wil Uw Kerk nieuwe genade schenken. Wil U ontfermen over zieken en verpleegden. Wil ons volk gedenken, de regering, de koninklijke familie, de volkeren. En zo het mogelijk is, bewaar ons voor ineensstorting, maar doe ons van ganser harte Uw weg verkiezen, hoe moeilijk deze ook mocht zijn.

Amen.

Gezongen: Psalm 119:72 en 73.

Het is nog weer het begin van Romeinen 8 waarbij we graag gedurende enige ogenblikken uw aandacht bepalen:

“Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn”.

Toen ik deze week over deze woorden dacht, heb ik tot mijzelf gezegd: het betekent toch wat om te kunnen zeggen en prediken dat er geen verdoemenis is voor degenen die in Christus Jezus zijn, en dat er overigens, wanneer men niet in Christus Jezus is, wel verdoemenis is. Met zulk een belijdenis en prediking in de wereld te staan, te staan in de kring van zijn kennissen, te leven in zijn gezin, en dan vol te houden, vol te houden onder alle omstandigheden, dat zegt toch wat! Men zal dan, én van de verdoemenis, én van het ontslagen zijn van de verdoemenis, toch wel iets moeten weten. Want waarlijk, hier geldt ten volle: de ondervinding is de beste leermeesteres.

We herhalen nu niet wat we gezegd hebben. We stellen ons in de weg om verder te gaan.

“Geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn”. Men moet in Christus Jezus zijn. Toen ik dit punt zo voor mezelf vastgesteld had in mijn overdenking, heb ik me de vraag voorgelegd: “Waarom is dat zo? Waarom moet een mens in Christus Jezus zijn?” Wij zijn allen zondaren, gevallen mensen. Een mens is een gevallen schepsel. Wat is er van ons leven te zeggen? Dat het verwerpelijk is. De rijke jongeling had over zijn leven wel andere gedachten. De farizeeër uit de bekende gelijkenis ook. Maar deze mensen vergisten zich. En waarvan kwam hun vergissing? Er was bij deze mensen geen ontdekking. Ze hadden zichzelf niet leren kennen, en zolang een mens zichzelf niet heeft leren kennen, begaat hij vergissingen. Zijn eerste stap is al een stap op een dwaalweg. En als hij meent dat hij een goede stap deed, des te erger.

De rechte werkzaamheid – dat is die des geloofs – begint bij de omhelzing van zijn val in Adam. Als nu iemand iets te vroeg begonnen is, begonnen is zonder dat hij

daar gebracht was, dan heeft hij de “schijn” genomen voor het “zijn”. En daarom staat er dat we de Heere zullen kennen, en dat we tegen Hem gezondigd hebben. Dat zondigen is niet begonnen toen we vier of vijf jaar waren. Het is in het paradijs begonnen. En omdat het daar begonnen is, kan nooit iemand van nature iets anders hebben dan zonde. Dat moet een mens niet begrijpen, niet toestemmen, maar dat moet hij doorleven. Hij moet dat doorleven, want alweer, ondervinding is de beste leermeesteres.

Wat is er te zeggen van onze natuur? Geen goeds! Onze natuur is een bron van schuld, zonde en ellende. Uit onze natuur komt nooit iets goeds voort. Nicodemus wist dat nog niet – ik weet niet of het ú al bekend is – en omdat Nicodemus het nog niet wist, en de Heere Jezus als met een oogopslag zag dat hij het niet wist, sprak de Heere Jezus, was het eerste woord van de Heere Jezus aan Nicodemus: “Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien” (Joh. 3:3). U zult denken: dat was niet zacht gesproken. Nee, dat was het niet, want de Heere Jezus zette Nicodemus in de hel met zijn zogenaamd goed en schoon leven. En als de Heere Jezus met ons gaat spreken, dan zet Hij ons ook in de hel. Met al onze ondervindingen komen we daar terecht. En als iemand dan bekennen kan dat hij daar hoort en nergens anders, noch in de hemel noch op de aarde, dan leert hij verstaan wat we in de 40e Psalm vinden, waar gesproken wordt van een opgetrokken zijn uit modderig slijk (vs. 3).

Wat is er van ons hart te zeggen? Van ons hart is te zeggen dat het arglistig is, dat het vol draaierijen zit, zo afschuwelijk dat als ieder wist van zijn naaste wat er in diens hart omgaat, hij het niet bij hem uit zou kunnen houden. Het hart: niets anders dan huichelarij, liefde tot de zonde, liefde tot de smerigste zonde en altijd weer opborrelend. “Vuile bron”, noemt de dichter van de 51e Psalm zijn hart, “een vuile bron” (vs. 5 ber.), een bron van alle vuile zonden. En daarom wordt er zoveel gesproken in de Heilige Schrift van vernieuwing. “Vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest”, Psalm 51 (vs. 12). Er is niemand in de wereld die dit niet kan toestemmen. Als hij het niet doet, dan liegt hij, dan liegt hij in zijn eigen aangezicht. Hij gaat er overheen. Hij spreekt ook tegen wat voor hem waar is, wat hij als waarheid moet bekennen.

En nu heeft een mens vergeving nodig, en anders kan het niet goed met hem aflopen als hij zo voor God komt te staan. Nú kan een mens, omdat het Opperwezen het toelaat, nog wel God ontlopen. Maar als wij Hem nu niet meer kunnen ontlopen, dan kan een mens toch zo niet voor God bestaan! Want Hij is een heilig en rechtvaardig God, een wreker van de zonde, een jaloers God. Dus een mens kan toch zo niet, zoals hij is, voor God verschijnen, en leven! De vergeving der zonden moet hij hebben. Is er vergeving van zonden mogelijk? Kunnen de zonden vergeven worden, ook de zwaarste, de lelijkste, de afschuwelijkste? Zonden bedreven tegen God, tegen zijn naaste, tegen zichzelf, de zonde van nalaten en van doen, de zondige gedachten, de zondige woorden, de zondige daden, kunnen ze vergeven worden? Ja, dat is somtijds een vraagstuk voor iemand, en ofschoon het geen vraagstuk behoeft te wezen, zo ben

ik toch geneigd om te zeggen dat ik hoop dat het wel eens een vraagstuk voor u geweest is. Kunnen de zonden vergeven worden? Is vergeving van zonden mogelijk? Ik kan niet horen wat u zegt. Maar wat zegt u? Wat zegt uw hart, wat zegt uw levensgeschiedenis? Wat zegt u?

Ja, de zonden kunnen vergeven worden. Dat leert de Schrift, en op een treffende wijze wordt het ons geleerd in de bekende gelijkenis van de verloren zoon (Luk. 15:11-32). En het wordt ons ook schoon en treffend gezegd in de bekende woorden uit het Hooglied: “Eer Ik het wist, zette Mij Mijn ziel op de wagens van Mijn vrijwillig volk” (Hoogl. 6:12). Ge kunt hier ook nog opslaan Psalm 32, Psalm 51. En het is u aanbevolen, zowel als mij, om deze dingen te overdenken. Want al zijn die er nog niet geweest, er kunnen ogenblikken komen waarin men siddert, en men in antwoord op de vraag: “is de vergeving der zonden in betrekking tot mijn persoon mogelijk?”, zo gemakkelijk niet kan spreken van vergeving, zo gemakkelijk niet kan zeggen: “vergeving is mogelijk”. Want, vrienden, u moet er toch maar veel aan denken dat het op de posten beproefd wordt, dat wil zeggen, dat er ogenblikken in het leven aanbreken waarin het gaat om dood of leven, om ondergang of verrijzenis.

Er is vergeving! Hoe dan? *Hoe dan?* Omdat van God gezegd is dat Hij een Vader is? Nee, niet daarom. God is wel een Vader, stellig, maar niet zo als vele godsdienstige mensen menen dat Hij het is. God is een Vader, inderdaad. En Hij zal deze Vadernaam nooit kwijtraken. Maar juist omdat Hij Vader is, zal Hij straffen in geval men niet berouwvol door een waarachtig geloof tot Hem wederkeert. Hoe is de vergeving? Dan moeten we elkander wijzen op de tweede Persoon in het Goddelijke Wezen. Deze heeft Zich gesteld in de plaats van de zondaar, en geleden, o ontzettend geleden, en heilig gewandeld, heilig, zó dat Hij was en bleef de geliefde Zoon van God, de geliefde Zoon des Vaders. Toen Hij bevlekt was met bloed en slijk en stof, en als de meest verachte mens aan een kruis hing, was Hij nog, en ja, vooral toen, de geliefde Zoon des Vaders. In deze weg, in deze smartelijke weg, in deze weg van schande, van schande die wij Hem hebben berokkend, en die wij dachten dat op Hem lag, in deze weg van vreselijk lijden, van onbegrijpelijk lijden, heeft Hij verworven hetgeen waarop een mens moet staan, waarmee een mens moet bekleed wezen, wil hij hoop hebben op vergeving van zonden, en dat is: de gerechtigheid. Wat is gerechtigheid? Dat wat geheel overeenkomt met de Wet Gods, zo dus dat aan de Wet voldaan is.

Wanneer nu iemand in Christus is – we hebben u gezegd, nietwaar (zo zijn we begonnen), dat men in Christus moet wezen, en nu zijn we bezig om dit te bewijzen, want we hadden de vraag gedaan waarom iemand in Christus moet zijn – wanneer nu iemand in Christus is, dan heeft de Heere Jezus Christus het zijne genomen, dat is, zijn zonden, en die gedragen, gedurende Zijn ganse leven en tot op het einde van Zijn leven. En die in Christus is, die heeft bezit mogen nemen van wat Christus bezit, en dat is, na Zijn verrijzenis uit het graf, niets anders dan gerechtigheid. En nu vergeeft God in Christus. En als u nu wat ik zeg met aandacht volgt, en uw hart in dit volgen

mag betrokken zijn, dan verstaat u de vergeving der zonden. Want het is dan om Jezus' wil dat God de zonden vergeeft, en uit kracht van Zijn Verbond dat Hij met Jezus gemaakt heeft in de onbegonnen eeuwigheid, en om Zijns Naams wil. "Ontbindt hem en laat hem heengaan", staat er in de geschiedenis van de opwekking van Lazarus uit het graf. (Joh. 11:44). En hier is hetzelfde bevel: "ontbindt hem en laat hem heengaan", laat hem heengaan in vrijheid. "Doet deze vuile klederen van hem weg" (Zach. 3:4); "De HEERE schelde u, gij satan!" (Zach. 3:2). Dat is de vergeving der zonden. En met de vergeving der zonden gaat gepaard de toekenning van het recht op het leven. Verstaat uw hart het? Als dit het geval is, looft en dankt!

Loof Hem, Die u al wat gij hebt misdreven,
 Hoeveel het zij, genadig wil vergeven;
 Uw krankheên kent
 – al wat er nog bij u gevonden wordt –
 en liefderijk geneest
 – "Ik ben de HEERE, uw Heelmeester!" (Ex. 15:26) –
 Die van 't verderf uw leven wil verschonen,
 Met goedheid en barmhartigheên u kronen;
 Die in den nood uw Redder is geweest. (Ps. 103:2)

Gezongen: Psalm 125:1 en 2.

Ik hoorde eens een professor in de theologie zeggen, toen hij het artikel van de vergeving der zonden aanroerde: "Er zijn niet vele mensen die de vergeving der zonden verstaan". Dat was geen professor uit vroegere eeuwen, want (ik heb het u al vermeld) ik hoorde het hem zeggen. En het was ook niet iemand van een gereformeerde belijdenis. Maar hij was een mens die veel nagedacht had, en zo was hij deze waarheid op het spoor gekomen: "Er zijn niet veel mensen die de vergeving der zonden verstaan". Wanneer men zo wel eens een blik werpt op een christelijk dag- of weekblad – wat ik niet dikwijls doe, want ze staan me geen van alle aan – dan lees ik menigmaal: "Heden nam God tot Zich" of: "Ontslapen in de hope des eeuwigen levens". Als men dat nu kon aannemen, dan zou de professor ongelijk hebben gehad, want waarlijk, dan zouden er toch nogal wat mensen zijn die de vergeving der zonden verstaan. Wanneer men zich bewogen heeft, zoals bijvoorbeeld ik, of dit nog doet, onder godsdienstige mensen, dan bemerkt men dat men eigenlijk uitgaat van de veronderstelling dat, wanneer een godsdienstig mens, een mens op wiens leven niet al te veel aan te merken geweest is, heengaat, men van hem moet en mag aannemen dat hij goed heen is gegaan. En dat wordt dan op de kerkhoven ook wel beweerd, en in de sterfhuizen.

Nu zou ik u willen vragen: hoe staat u daar tegenover? Voor mij zijn het altijd vraagstukken geweest, en ik kan me geen tijd in mijn leven herinneren waarin ik over

deze dingen niet heb nagedacht. Hoe staat *gij* tegenover deze dingen? Nu voelt u wel dat het niet zo moeilijk is, wanneer men iets weet van een gereformeerde belijdenis of dikwijls geweest is onder onze prediking, om te zeggen: “Ja, maar ik geloof ook niet dat het zo zal gaan, dat het zo is. Daar zal wel wat anders nog voor nodig zijn. Ik vrees dat velen zich toch vergissen.” U voelt wel dat dat niet voldoende is. Wanneer u het ene afbreekt – luistert u wel? – wanneer u het ene afbreekt, dan moet u er het andere tegenover stellen, tegenover stellen kunnen. Want luister eens naar het woord van de apostel Paulus: “Word van het kwade niet overwonnen, maar overwin het kwade door het goede” (Rom. 12:21). Zie, dat was Paulus’ methode, wijze van doen, raad! En deze raad is goed: “Overwin het kwade door het goede”.

En daarom, wanneer u met ons de zo-even genoemde verschijnselen kritiseert en eindigt met ze te verwerpen, dan moet u er het andere, het betere, het ware, tegenover kunnen stellen. U kunt dit niet tegenspreken, want u zijt dat verplicht, ten eerste tegenover God, Die lust in Waarheid heeft, en ten tweede tegenover uw naaste, want u breekt hem af, en u kunt hem toch niet zo laten liggen? Het is wat de Fransen zeggen: “De kritiek is gemakkelijk, maar de kunst is moeilijk”. U kunt hem zo niet laten liggen, maar u moet hem kunnen zeggen: “Ik verwerp wat u zegt volstrekt en volkomen, en ik doe dit op deze gronden”. En dan moeten uw gronden juist zijn. En nu vraag ik u – en ik doe deze vraag hoofd voor hoofd – of u tegenover de schijn het wezen kunt stellen, tegenover de leugen de waarheid, of u gronden hebt, of de gronden van de christelijke religie de uwe zijn. Kunt u deze vraag bevestigend beantwoorden, zó dat u zou willen zeggen in antwoord op mijn vraag aan u: “Ik ben, evenals Johannes de Doper, een riet van de wind ginds en weder bewogen, maar als het om de Waarheid gaat, dan ben ik dat niet, dan ben ik moedig als een jonge leeuw, en dan is mijn gewoonte niet om maar iets te zeggen, maar ik ben bereid om voor hetgeen ik zeg, de dood in te gaan”. Nu, is het bij u zo? Onderzoek dit! Wanneer het zo mag zijn, bepaal dan uw houding in het leven. Doe een naarstig onderzoek naar de vraag hoe *gij* in het leven moet staan.

Er staat dat de rechtvaardige voortreffelijker is dan zijn naaste (Spr. 12:26). Maar niet in zichzelf. In zichzelf lijkt hij op zijn naaste, op welke naaste ook, zoals de ene druppel water gelijk op de andere druppel water. Voortreffelijker dan zijn naaste is hij in Christus, maar als hij dit beleeft, dan stelt hij zich niet boven zijn naaste, dan geeft hij zijn naaste geen duw, en hij zegt niet tot zijn naaste: “Wat zou ú willen zeggen? *Gij* verstaat er niets van!” Zo handelt u dan niet, want *gij* zijt een christen, dat is, de voornaamste van alle zondaren, en de dwaaste van alle mensen, en vul het zelf maar aan.

Gij hebt genade – beken en beween uw bestaan. Is uw bestaan niet afschuwelijk, ook na het ontvangen van genade? Krioelt het niet van verkeerde dingen? Ik hoef helemaal niet te zoeken naar dingen die bewijzen dat *gij*, behalve de oefening van het geloof in Christus, niets anders te doen hebt in het leven dan uw leven te bewenen.

Neem maar dit ene. Er is iemand van u gestorven. Gij hebt hem zien heengaan of gij hebt hem niet zien heengaan, maar hij is weg. En wat zegt gij nu? Wat houdt uw consciëntie u voor? Uw consciëntie houdt u voor dat ge niet goed genoeg voor hem geweest zijt, dat er veel aan uw liefde en zorg voor hem ontbroken heeft. En u wordt aangeklaagd, niet door mij of door uw naaste, maar door uzelf. Gij wordt aangeklaagd door uw consciëntie. Wat een pijn kan dat niet veroorzaken, nietwaar, wat een pijn! Wat een pijn kan dit veroorzaken, en ik zou in dit verband willen zeggen: lieve kinderen, wees je ouders gehoorzaam; wees je ouders gehoorzaam, en zo nodig, zorg voor je ouders. Maar dat is niet het enige, er is zoveel meer te noemen. En als u dit overdenkt, en als u ervan houdt om de dingen te overdenken, te bemediteren, dan zult u het spoedig met mij eens zijn en zeggen: “Ja, ja, dat is eigenlijk mijn roeping, dominee. U hebt gelijk, dat is mijn roeping: mijn leven te bewenen”. Ge moogt wel eens lachen, maar lach dan in God, en anders is het ijdelheid, zonde, zonde! Uw roeping is uw leven te betreuren. En wanneer u hier eenmaal toe gebracht zijt, dan houdt het niet op. En hoe ouder u wordt, des te meer reden vindt u om uw leven te betreuren. Dat maakt dat gij zachtmoedig wordt – “zalig zijn de zachtmoedigen”, heeft de Heere Jezus gezegd (Matth. 5:5) – dat ge zachtmoedig zijt. Het is u toch wel bekend dat we zo hard en scherp in ons oordeel kunnen wezen? Niets anders dan hoogmoed, niets anders. Dan wordt u zachtmoedig, en u komt tot het begrip van een ander, van uw naaste, terwijl hij anders maar een voorwerp van kritiek van u is. Ge komt tot het begrip van uw naaste, en er is niets menselijks meer dat u vreemd is. Er is in de wereld geen kwaad dat uw kwaad niet is, en geen dwaasheid die gij niet begaan hebt, of zou hebben begaan als God u maar toegelaten had dit te doen. En wanneer u hier nu zo moogt leven, dan wenst u niet dat uw naaste voor u opzijaat, u stoot hem niet af, maar veeleer laat u hem voelen dat u hem begrijpt. En door het geloof moeten we immers komen tot de liefde, door het geloof in God tot de liefde tot de naaste.

Maak dan gebruik van de belofte, van de belofte Gods. Als u waarlijk een begenadigd mens zijt, dan weet u niet welk een rijk mens ge wel zijt, omdat ge beloften hebt, omdat alle beloften de uwe zijn. Maak gebruik van de beloften. Is er iets, ga niet tot de mensen. Mist u iets, hebt ge u over uw naaste te beklagen, zijt ge door uw naaste in moeilijkheden gekomen, ga niet tot de mensen. En het is een grote zonde en schande wanneer u dit doet, waar u zulke rijke en dierbare beloften hebt – als u in Christus zijt, als u een gelovig mens zijt – waar u zulke rijke en dierbare beloften hebt, die God ieder ogenblik, in ieder geval op Zijn tijd en in Zijn weg, aan u vervullen wil. En doet Hij dat, en Hij zal het zeker doen als u een begenadigd iemand zijt, dan is er niemand in de wereld met wie u zou willen ruilen, en dan is er ook geen mens die door u wordt benijd, dan is u de gelukkigste, de rijkste en de krachtigste. En u zegt met de dichter van de 73e Psalm: “Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!” (vs. 25).

Onderzoek het maar. Het is niet moeilijk om er achter te komen hoe men tegen-

over deze dingen staat. Aan de praktijk kan men zich het beste toetsen, want die liegt niet. Onze voorstellingen, onze opvattingen kunnen wel degelijk liegen, maar de praktijk doet dat niet. En dan is het voornaamste in een christelijk leven de gelijkvormigheid aan Christus in twee zaken: in heiligheid en in lijden. En als u nu voelt wat ten opzichte hiervan bij u gemist wordt, en wat er toch moest wezen, als u dat voelt en erkent, weet dan dat, hoe ge ook moogt sidderen, de genadetroon geopend is – nog, nóg, voor u, te bereiken door de genade des geloofs.

Ontbreekt u het ene nodige, wat moet ik dan doen, wat moet ik tegen u zeggen? Dit, mens, oud of jong mens: denk veel aan de woorden van de apostel Paulus: “Het is den mensen gezet eenmaal te sterven, en daarna het oordeel” (Hebr. 9:27). Wat een woord, nietwaar? Het is de mensen gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel. Ik zag een meneer uit zijn huisdeur komen, en een jongen, een knaap, is op zijn rijwiel waar hij niet wezen mocht, op het trottoir. Het scheelde maar weinig of hij had deze meneer aangereden of omvergereden. “Waar wilt u nu met dit voorval heen”, zult u zeggen. Ik zal het u vertellen. Met een woedende blik op de knaap, die zo vlug mogelijk wegreed, ofschoon hij enkele ogenblikken later hetzelfde weer uithaalde, met een woedende blik op de knaap begon meneer de jongen uit te schelden. Wat deed deze meneer schelden? Wel, dat is duidelijk, de jongen was hem in de weg geweest. Toen heb ik gedacht aan de verdoemenis, en ik heb bij mijzelf gezegd: dáár zal dat gevonden worden, dat schelden van die meneer zal daar gevonden worden, want in de verdoemenis zijn er geen twee mensen die elkander helpen kunnen, noch helpen willen, en dat zal dat vloeken veroorzaken. En ik verstond het beter dan ik het ooit verstaan had dat er in de hel gevloekt wordt, dat God daar gevloekt wordt en dat de mensen elkaar vloeken. Ach, nu kunt u dat nog ontkomen. De uitnodiging geschiedt nog: “Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven” (Matth. 11:28). Zoudt ge langer deze uitnodiging afslaan?

Amen.

Gebed:

O Heere, wat zijn de dingen toch vol betekenis. Niet alleen die welke wij groot noemen, maar ook de kleine. Want het komt alles samen in deze ene uitspraak: het leven is ernstig, en wij, ofschoon ieder dit bekent en moet bekennen, wij maken er een spel van. Ach, laat ons dit bekennen. Laat ons dit betreuren, en laat ons door Uw genade ophouden met van het leven een spel te maken. Laat het voor ons worden een voorbereiding, een voorbereiding voor een ander leven, een voorbereiding voor eeuwige gelukzaligheid.

Er zou onder ons immers niet één onbegenadigd mens meer wezen als hij dit gedaan had. Maar hij heeft het niet gedaan, hij heeft gespeeld, zijn leven lang. En als U het niet verhoedt, dan zal hij het nog langer doen, en dan..., en dan... Ach, doe ons dit “en dan” overdenken. Laat de dingen van de eeuwigheid, Uw eer en onze zalig-

heid, zwaar voor ons zijn. Ze zijn van zo hoge betekenis dat een mens er geen berouw van zal hebben wanneer hij ze overdacht en ter harte genomen heeft. En de werkelijke behartiging ervan is niet zwaar. “Mijn last is licht en Mijn juk is zacht”.

Ach, Gij hebt ons nog weer hier doen zijn. Gij hadt ons al kunnen wegnemen. Hoevelen zaten hier ook eens, en nu zijn ze er niet meer, ze zijn niet meer te verwachten, ze zijn weggenomen. Hoevelen, Heere, zijn het er! Laat ons dan op hen zien, want hun verscheiden roept ons toe: “u wacht ik ook”.

Onderricht ons, doe ons behoefte hebben aan het onderricht van U, aan het onderricht van Uw Woord en Geest, in betrekking tot de weg die we in te gaan hebben om zalig te worden, en ook die we in te gaan hebben in betrekking tot dit leven. Laat ons bidden: “Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest! Mocht Die mij op mijn paân ten Leidsman strekken!”, en laat ons dit niet doen eens op een dag, enkele keren in de week, maar laat ons dat gedurig doen, naar Uw Woord: “Bidt vurig, bidt veel”.

Treed in het gericht met ons niet om ons prediken en om ons horen. Wil ons hart vernieuwen en reinigen, en wil ons leiden in de rechte wegen, en laat ons haten alle valse pad. En komen we te staan voor een vals pad, wat toch onophoudelijk in deze wereld moet gebeuren, doe ons dan ons afwenden van de duisternis en ons keren tot U, bij Wie de fontein des levens is, in Wiens licht wij het licht aanschouwen.

Amen.

Gezongen: Psalm 115:1 en 2.

Niet ons, o HEER', niet ons, Uw Naam alleen
Zij, om Uw trouw en goedertierenheên,
All' eer en roem gegeven.
Waarom, o HEER', zou 't heidendom, met spot,
Dan zeggen: Waar, waar is toch nu hun God,
Bij hen zo hoog verheven?

Nochtans is God het doel van onzen lof;
Hij, onze God, Hij woont in 't hemelhof,
En doet al Zijn behagen.
Hun afgoôn zijn van zilver en van goud;
Slechts mensenwerk, waaraan, zo snood als stout,
Gods eer wordt opgedragen.

Predikatie van Maarten Luther over Lukas 2:1-14, 25 december 1530*

U hebt vandaag uit het Evangelie van Lukas de geschiedenis gehoord, namelijk hoe het toegegaan is dat onze Heere Christus geboren is, en daarna ook in het kort de prediking van de engel, die verkondigde Wie het Jongsten was, dat geboren was. Tot nu toe hebt u vandaag alleen gehoord dat het Kind geboren werd en dat Hij onze Zaligmaker en Heere is. We hebben gesproken over de geschiedenis, hoe het verloop ervan was en Wie de Persoon erin is. Nu zullen we verder gaan en de boodschap van de engel voor ons nemen.

Dit geloofsartikel is zo hoog, dat het ook nu slechts door weinigen wordt geloofd. Niettemin heeft God het bewaard, zelfs door middel van hen die het niet hebben geloofd. Want in alle tijden zijn er in de kloosters en aan de hogescholen disputen en lezingen gehouden, die handelden over het feit dat Christus de Heere, geboren van Maria, waarachtig mens en God is. Maar het ging niet verder dan het te zeggen en te horen. Doch dit geloof is bij de duivel ook, en bij de Turken en al de goddelozen onder de christenen, en is het soort geloof waarvan iedereen gelooft dat het waar is, maar waarvoor men niet graag zou willen sterven, zoals Eck en vele anderen tegenwoordig bewijzen. Indien zij evenveel van Christus en van het onderwijs van het Evangelie als van de duivel hadden, zouden zij ook een hoge dunk van Christus hebben. De Turk geeft ook toe, dat Christus van de maagd Maria geboren is, dat Maria een onbevleete maagd is geweest en dat Christus meer dan een gewoon mens is; maar het Woord van God, zoals het in het Evangelie is gegeven, loochent hij, en toch vrees ik, dat de Turk meer van dit artikel gelooft dan de paus. Daarom is het een zwaar artikel te geloven dat dit Kindeke, geboren van Maria, waarlijk God is, want niemand verstand kan aannemen dat Hij Die hemel en aarde schiep en door de engelen aangebeden wordt, uit een maagd geboren is. Dat zegt het artikel. Niemand gelooft het waarlijk, behalve hij die ook dit geloof kent dat dit Kind de Heere en Zaligmaker is.

Maar voor wie werd Hij geboren, en wiens Heere en Zaligmaker is Hij? De engelen belijden dat de Heere en Zaligmaker geboren is. De Turken, de paus en de hooggeleerden zeggen hetzelfde, echter slechts voorzover het geld en eer oplevert. Maar dat iemand zeggen kan: "ú is geboren", zoals de engel spreekt, dat is het geloof waarover we moeten prediken. Doch wij zijn niet in staat erover te prediken zoals we graag zouden willen. Waarlijk, wie zou de woorden van de evangelist kunnen vatten: "de Zaligmaker, Welke is de Heere" en "voor ú"! Ik weet er best over te spreken, en ik denk dat ik het versta, evenals andere mensen. Zo zijn er velen die dit denken, en

---

* De preek is 's middags uitgesproken. Luther preekte 's morgens tweemaal over Lukas 2:1-10. Deze twee preken zijn in Nederlandstalige bundels met preken van Luther te vinden.

aan dit eerste geloof, dat Christus de Heere de Zaligmaker en de Zoon van de maagd is, niet twijfelen. Ik heb hier ook nooit aan getwijfeld. Maar indien deze woorden niet hoger in mijn gedachten zijn geplant, dan hebben zij geen vaste wortel. Wij zijn er wel zeker van dat dit door de engel werd verkondigd, maar het vaste geloof volgt daarna niet. Want het verstand begrijpt niet beide kanten van dit geloof, eerst dat Christus een Mens is, daarna echter ook dat Hij de Zaligmaker en Heere, of een Koning is. Dat moet van de Hemel worden geopenbaard. Wie waarlijk het eerste geloof heeft, die heeft ook het andere.

Wie zijn het dan aan wie deze vreugdevolle boodschap moet worden verkondigd? Aan die vreesachtig zijn en de last van hun zonden gevoelen, zoals de herders, voor wie de engelen prediken, terwijl ze de grote heren in Jeruzalem, die het niet aannemen, laten slapen. Boven het eerste geloof moet het andere gaan, namelijk dat Christus niet slechts de Zoon van de maagd is, maar ook de Heere van engelen en de Zaligmaker van mensen. De woorden kan iedereen verstaan, antisacramentariërs, geestdrijvers, oproermakers en Turken, maar zij komen niet uit het hart voort, zij komen slechts van het horen en gaan niet verder dan het gehoor. Dat is echter geen geloof, doch slechts een zich herinneren wat gehoord is, dat iemand weet dat hij het heeft gehoord. Niemand waagt het erop dat hij goederen, lichaam, leven en eer ervoor op het spel zet. En toch moeten wij het prediken ter wille van hen die tot het hoopje mensen behoren voor wie de engel predikt.

Dit is onze godgeleerdheid die wij prediken, opdat wij mogen verstaan wat de engel wil. Maria heeft het Kind gebaard, neemt Het aan haar borst en voedt Het, en de Vader in de hemel heeft Zijn Zoon in de kribbe en in de schoot van de moeder liggen. Waarom heeft God dit alles gedaan? Waarom waakt Maria over haar Kind zoals een moeder behoort te doen? En de rede antwoordt: opdat we een afgod van haar maken, opdat de moeder eer zou worden bewezen. Maria wordt dit alles zonder haar wil en voorkennis – en al de gezangen en de roem en de eer worden op de moeder betrokken. En toch klinkt in de tekst geenszins de eer van de moeder door, want de engel zegt: “Ik verkondig u een grote vreugde, want u is heden de Zaligmaker geboren”. Ik moet het Kind en Zijn geboorte aannemen, en de moeder, voor zover dit mogelijk is, vergeten, hoewel het niet mogelijk is dat zij vergeten wordt, want waar een geboorte is, daar moet ook een moeder zijn. Nochtans mag men zijn geloof niet in de moeder gronden, maar alleen in het feit dat het Kind geboren is. De engel wenste wel dat we niets zouden zien dan het Kind dat geboren is, precies zoals de engelen zelf, die, alsof zij blind waren, niets zagen dan het Kind, geboren van de maagd, en wensten dat alle geschapen dingen als niets zouden zijn vergeleken met dit Kind; dat we niets zouden zien waaraan we de voorkeur zouden geven boven hun boodschap, het zij dan snarenspeel, geld, goederen, eer, macht en dergelijke. Want of ik alles nam, zelfs het kostelijkste en beste wat in de wereld te verkrijgen is, dan heeft het toch niet de naam van zaligmaker. En indien de Turk nog tienmaal sterker was dan hij is, hij zou mij niet

voor één ogenblik kunnen redden van mijn zwakheid, om maar te zwijgen van het gevaar van de dood, en nog veel minder van de allerkleinste zonde of van de dood zelf. Met mijn zonde moet ik alle geschapen dingen vaarwel zeggen. Neen, zon, maan, sterren, alle gij schepselen, gij geneesheren, keizers, koningen, wijze mannen en potentaten, gij kunt mij niet helpen. Wanneer ik sterf, zal ik niets zien dan enkel duisternis en zwartheid, en toch blijft dat licht: “u is heden de Zaligmaker geboren”, in mijn ogen en vervult hemel en aarde. De Heiland zal mij helpen wanneer alles mij in de steek laat. En wanneer de hemelen en de sterren en alle schepselen met verschrikkelijk uiterlijk op mij staren, zie ik niets in hemel of op aarde dan dit Kind. Zo groot moet dat licht, dat verklaart dat Hij mijn Zaligmaker is, in mijn ogen worden, dat ik kan zeggen: “Lieve Maria, gij hebt dit Kind niet alleen voor uzelf gebaad. Gij zijt wel Zijn moeder, gij moogt Hem op de arm dragen, in doeken wikkelen en Hem opnemen en neerleggen. Maar ik heb een groter eer dan uw eer als Zijn moeder. Want uw eer heeft te maken met uw moederschap van het lichaam van het Kind, maar mijn eer is dit, dat gij mijn Schat hebt, zodat ik er geen weet, noch mensen noch engelen, die mij kunnen helpen behalve dit Kind, dat gij, lieve Maria, in uw schoot hebt.” Indien een mens alles wat hij is en heeft uit zijn geest en gedachten kon wegdoen behalve dit Kind, en indien voor die mens alles – geld, goederen, macht en eer – tot duisternis zou vervagen, en hij alles op aarde zou verachten vergeleken met dit Kind, zodat de hemel met zijn sterren en de aarde met al haar macht en kostbaarheden als niets voor hem zouden worden, dan zou die mens het ware profijt en de vrucht van de prediking van de engel hebben. En daartoe moeten wij ten slotte komen, dat – om het kort te zeggen – alles voor ons duisternis wordt en dat we niets anders weten dan deze prediking van de engel: “Ik verkondig u grote vreugde, want u is heden de Zaligmaker geboren”.

Dit is dan het geloof dat wij prediken, waarvan de Turken en de paus en al de secretariërs niets weten. De geestdrijvers rukken de woorden van de engel weliswaar naar zich toe, maar hoe ernstig zij daarbij zijn, is gemakkelijk te zien. Want zij nemen het Woord slechts aan als een stuk papier, zoals de beker en hostiedoek gezegd worden het lichaam en bloed van Christus aan te nemen. Het papier doet niet meer dan dat het iets bevat en ook aan anderen geeft, maar toch blijft het papier. Zo brengt men iets van het ene papier op het andere over, van mijn tong klinkt het woord in uw oren, maar het gaat niet in het hart. Zó nemen zij dit artikel tot hun grote schade aan en toch denken zij dat zij christenen zijn, net alsof het papier zou zeggen: ik heb gewis de geschreven woorden: “u is heden de Zaligmaker geboren” in mij, daarom word ik zalig; maar dan komt het vuur en verbrandt het papier.

Daarom is dit het voornaamste artikel, dat ons van alle heidenen scheidt, dat gij, o mens, niet alleen zoudt leren dat Christus, geboren van de maagd, de Heere en Zaligmaker is, maar ook dat gij voor uzelf aanneemt dat Hij uw Heere en Zaligmaker is, zodat gij in uw hart kunt roemen, en zeggen: “Ik hoor het Woord dat van de hemel

klinkt en dat zegt: Dit Kind, dat van de maagd geboren is, is niet alleen de Zoon van de moeder; wat ik heb, gaat boven de moederstaat uit; Hij is meer de mijne dan van Maria, want de engel spreekt: “voor ú is Hij geboren”. Dan behoort u te zeggen: “Amen, ik dank u, lieve Heere”.

Maar het verstand zegt: “Wie zal het weten? Ik geloof wel dat Christus, geboren van de maagd, de Heere en Zaligmaker is, en Hij zal misschien Petrus en Paulus helpen, maar mij zal Hij niet aanzien.” Maar als gij dat al zoudt kunnen geloven, het zou toch niet genoeg zijn, tenzij daarbij het geloof zou komen, dat gij gelooft dat Hij voor u geboren is. Want Hij is niet slechts geboren opdat ik de moeder zou prijzen, opdat zij de roem zou hebben dat Hij uit de moedermaagd geboren werd. Deze eer komt aan niemand toe dan aan haar, en het is niet te verachten, want de engel zegt: “gij gezegende onder de vrouwen!” Maar het moet niet al te hoog worden geacht, opdat we niet verloochenen wat hier geschreven staat: “u is heden de Zaligmaker geboren”. Dat is waar het op aankomt. Het is Hem er niet om te doen geweest dat Hij uit een maagd geboren zou worden. Het is, zoals zij zelf zingt (Luk. 1:54): “Hij heeft Israël, Zijn knecht, opgenomen”; niet dat Hij uit mij in mijn maagd-zijn geboren zou worden, maar voor u en ten uwen nutte, niet slechts tot mijn eer.

Keer tot uzelf in, onderzoek uzelf en zie of u een christen bent! Wanneer u kunt zingen: “De Zoon van Wie gepredikt wordt dat Hij de Heere en Zaligmaker is, is mijn Zaligmaker”, en wanneer u het woord van de engel kunt bevestigen en er van harte ja op kunt zeggen, en wanneer u gelooft, dan is uw hart vol vertrouwen, vreugde en zekerheid, en u zult u niet veel zorgen maken, zelfs niet over het kostelijkste en beste dat deze wereld heeft te bieden. Want wanneer ik uit de grond van mijn hart tot de maagd kan spreken en zeggen: “Maria, edele en tedere maagd, gij hebt een Kind gebaar. Dit Kind neem ik aan, meer dan klederen en geld, lichaam en leven”, dan is die Schat u nader dan al het andere dat in de hemel en op aarde is, zoals Psalm 73 zegt: “Wanneer ik u maar heb, dan vraag ik niet naar hemel of aarde”. U ziet hoe iemand zich verheugt wanneer hij een kledingstuk of tien gulden krijgt. Maar hoe velen zijn er die jubelen en springen van blijdschap wanneer zij de boodschap van de engel horen: “U is heden de Zaligmaker geboren?” Zeker, de meerderheid ziet het als een prediking die moet worden gepredikt, en wanneer zij het gehoord hebben, beschouwen zij het als een heel gering ding, en gaan weg precies zoals zij van tevoren waren. Dit bewijst dat wij noch het eerste noch het tweede geloof hebben. Wij geloven niet dat de moedermaagd een Kind heeft gebaar en dat Hij de Heere en Zaligmaker is, tenzij het ertoe komt, dat ik dat andere geloof, namelijk dat Hij voor mij geboren is en dat Hij mijn Zaligmaker is. Wanneer ik kan zeggen: “Dat neem ik aan als mijn eigendom, omdat de engel het mij toe-eigent”, dan kan het niet missen: als mijn hart het gelooft, dan zal ik de moeder Maria liefhebben, meer nog het Kind, en in het bijzonder God de Vader. Want als het waar is dat het Kind van de maagd geboren is, en van mij is, dan heb ik geen toornige God, en moet ik beseffen en voelen, dat er enkel

lachen en vreugde in het hart van de Vader is, en geen onbehagen in mijn hart. Want, als wat de engel zegt waar is, dat Hij onze Heere en Zaligmaker is, wat kunnen zonde en dood tegen ons doen? Groter woorden dan deze kan ik niet spreken, de engelen evenmin en de Heilige Geest ook niet, waarvan voldoende getuigenis is afgelegd door de schone en vrome gezangen die erover zijn gemaakt. Ik vertrouw mijzelf niet om het met woorden uit te drukken. Ik hoor er zeer gaarne van spreken en zingen, maar zolang er geen vreugde is, zolang is het geloof nog zwak of zelfs afwezig, en gelooft u de engel nog niet.

U kunt hieruit wel zien wat onze papisten, die talloze heilanden hebben verkozen, van dit geloof hebben gevonden. Immers, de papisten willen nog steeds de mis, de aanroeping der heiligen en hun verzonnen werken – waardoor wij volgens hen zalig worden – behouden. Dat is zoveel als te zeggen: ik geloof niet in de Zaligmaker en Heere, Die van Maria geboren is; en toch zingen zij de woorden van de engel, houden (op Kerstmis) hun drievoudige missen en spelen op hun orgels. Zij spreken de woorden wel met hun tongen, maar hun hart heeft een andere zaligmaker. Hetzelfde geldt voor de kloosters: als gij zalig wilt worden, denkt er dan aan de regel en voorschriften van Franciscus van Assisi te houden en gij zult een genadige God hebben! En op de Rijksdag van Augsburg (1530) hebben ze besloten hieraan vast te houden. In naam van alle duivelen, laat hen erin volharden. Het is genoeg gezegd, dat deze Zaligmaker in de kribbe ligt. Maar als er enig ander ding is dat mij redt, dan noem ik het met recht mijn zaligmaker. Als zon, maan en sterren redden, dan moeten zij heiland heten. Wanneer St. Batholomeüs of St. Antonius of een pelgrimstocht naar St. Jacobus of goede werken redden, dan zijn zij voorzeker mijn zaligmaker. Als St. Franciscus het is, dan is hij mijn heiland. Maar wat blijft er dan over van de eer van het Kind dat op deze dag geboren is, Wie de engel Heere en Zaligmaker noemt, en Die Zijn Naam wil behouden? Als ik mij enige zaligmaker behalve dit Kind verkies, het doet er niet toe wie of wat het is of hoe het wordt genoemd, dan is *Hij niet* de Zaligmaker. Maar de tekst zegt dat Hij de Zaligmaker is. En als dat waar is – en het is waar – laat dan al het andere varen.

Wie de woorden van de engel hoort en ze in alle ernst aanneemt, die schrikt, evenals de herders. Het is te hoog gesproken, dat ik zonder enige verdienste mijnerzijds in het bezit van deze Schat zou komen. En toch moet het zo zijn. In het pausdom is deze prediking niet op de kansel geweest, en ik vrees dat zij weer onder zal gaan. De andere prediking heeft de duivel laten gaan en in het pausdom laten blijven. Daarvan spreken al hun gezangen. Onder de Turken heeft de duivel het geheel uitgewist. Daarom, denk eraan, zing het, en leer het, terwijl het nog tijd is! Ik vrees dat de tijd zal komen, dat het ons niet zal worden toegelaten deze boodschap te horen, te geloven en te zingen, en is het zover gekomen dat men de prediking van de engel niet meer verstaat, dan laat satan wel toe dat men met de mond zegt (zoals de papisten doen): het Kind in de kribbe is de Heiland, maar dat Hij voor u geboren is, zoals gezongen wordt:

In dulci jubilo,
 Nun singet und seid froh!
 Unsers Herzens Wonne
 leit in praesepio,
 und leuchtet als die Sonne.
 Matris in gremio
 Alpha est et O!

Juicht met zoete tonen,
 zingt nu en weest blijde
 De hoogste vreugde van ons hart
 ligt in een stal,
 en blinkt als de zon.
 Hij Die in de moederschoot ligt
 is de Eerste en de Laatste!

– dat wil hij niet gaarne toestaan.

Dit zij gezegd van het andere geloof, dat wij niet alleen geloven aan Maria's Zoon, maar dat Hij Die in de schoot van de maagd ligt, onze Zaligmaker is, opdat gij dit voor uzelf aanneemt en dank brengt aan God, Die u zo met genade bedeeft, dat Hij u de Zaligmaker gaf. Die moet de uwe zijn. En tot een teken zond Hij de engel die Hem verkondigde, opdat niets anders zou worden gepredikt dan dat dit Kind de Zaligmaker is, en veel beter dan hemel en aarde. Hem moeten we erkennen en aannemen, Hem in elke nood als onze Zaligmaker belijden, Hem aanroepen, en niet twifelen dat Hij ons van alle ongeluk zal redden.

Amen.

Brief van William Romaine aan een collega-predikant, 23 december 1783

Dat u de geboorte van Christus in de geest van de engelen zult mogen gedenken. Het was de triomf van hun vreugde dat Christus de Heere was geboren. En toch was Hij niet zo nauw met hén verbonden als met ú en met míj. Maar zij dachten in overeenstemming met Gods gedachten. En in zoverre zij die verstonden, bewonderden en aanbaden zij Zijn onpeilbare liefde, door onze natuur aan te nemen en er Zich mee te verenigen. Zal God dan waarlijk op de aarde bij de mensen wonen? O ja, hoewel het Salomo in verwarring bracht, toch zijn Gods raadslagen vanouds, nu getrouwheid en waarheid geworden. Het Woord is vlees geworden. Ere zij God in de hoogste hemelen. De Vredemaker is naar de aarde gekomen, en heeft het welbehagen van de Vader in mensen duidelijk getoond. Gezegend zij Zijn getuigenis – dat gij het gelove. Gezegend zij Zijn genade – dat gij die geniete. Gedankt zij Zijn heilige Naam – dat gij die predike. Moge uw mediteren hierover en uw huidige prediken ervan uw hart met meer dan engelenvreugde verwarmen. Tracht om een toon boven hen uit te komen. Ik weet zeker dat u dat behoorde te doen, niettegenstaande zij God prijzende waren. Ik streef er deze Kersttijd naar, maar heb het nog niet bereikt. En dít maakt iets van mijn beste lofprijzing uit: wat Hij voor mij is en wat ik voor Hem ben. Ik zie dat ik onder zo oneindig grote schuldverplichtingen ben, dat ik bereid ben voor eeuwig Zijn schuldenaar te zijn. Zelfs dan zal ik Hem niets betalen, of, als het al iets waard zou zijn, dan zal het alles het Zijne zijn. Al mijn verse springbronnen van heerlijkheid zowel als van genade zullen in Hem zijn. Ik kon mijn pen niet weerhouden, want Hij is dierbaar...